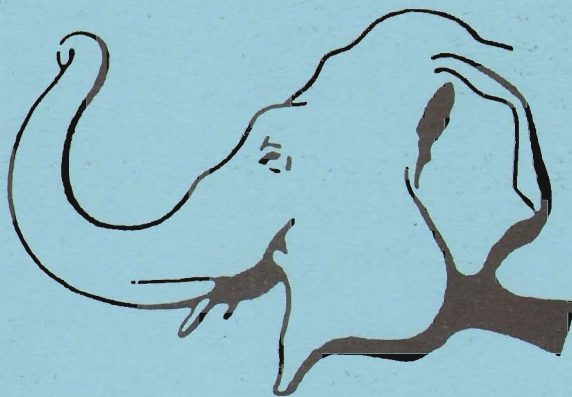

nr 1

VRIENDENNIEUWS

EEN UITGAVE VAN

VERENIGING

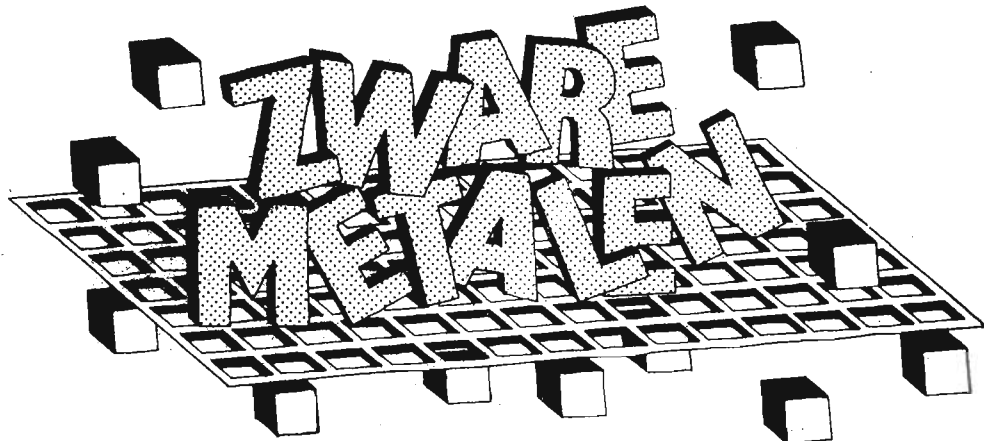

"VRIENDEN VAN BLIIDORP"

LE CARBONE-LORRAINE

MET en Viro-cell®
VANGT U

OP WETENSCHAPPELIJKE WIJZE

d.m.v. elektrolyse over een koolgranulaat bed

- universeel inzetbaar
- eenvoudig in gebruik
- geen vuilvorming
- zeer compact
- bedrijfszeker
- zonder chemicaliën

Le Carbone-Lorraine ook voor microfilters in gesinterde metalen en equipment voor ultra-filtratie

LE CARBONE-LORRAINE (NEDERLAND) B.V.

Kantoor-Magazijn-Servicewerkplaats: Breevaartstraat 50 (Spaanse Polder)
Postbus 11052, 3004 EB Rotterdam. Tel. 010-4620166. Telex 23683 carlo. Fax 010-4375524

Maart 1986

VAN DE REDACTIE

Voor u ligt het eerste nummer van Vriendennieuws "Nieuwe stijl". Nog wat onwennig en ook nog niet helemaal wat ons uiteindelijk voor ogen staat, maar desalniettemin NIEUW!

Zoals wasmiddelenfabrikanten ons onophoudelijk mededelen dat hun produkten nóg beter zijn geworden, zo hopen wij op weliswaar bescheidener wijze aan onze leden een interessanter verenigingsorgaan te kunnen presenteren, dat er toe kan bijdragen, dat het ledenbestand binnen afzienbare tijd de magische 3000-grens kan gaan doorbreken.

Naast de gebruikelijke verenigingsmededelingen, zoals convocaties voor reizen, lezingen en vergaderingen, de jaarlijkse financiële overzichten, verslagen van gemaakte reizen en gehouden vergaderingen, willen wij u een wat luchtiger en daardoor leesbaarder geheel voortoveren met vooral ook meer nieuws over Blijdorp en andere binnen- en buitenlandse dierentuinen. Ook denken wij door de uitgave te voorzien van meer fotografisch materiaal dan u tot op heden gewend bent een plezieriger blaadje te produceren.

Wat zeker niet in de bedoeling ligt, is het ontwikkelen van een concurrent voor het door Artis en Blijdorp gezamenlijk uitgegeven blad Dieren, dat door de fraaie uitvoering en grotere omvang alsmede de tweemaandelijke verschijning een geheel andere opzet kent. Wel hebben wij kunnen vernemen, dat door de opheffing van Blijdorp Geluiden een lacune is ontstaan in de actualiteit, die niet door het blad Dieren kan worden opgevuld, en dat nu is de positie die wij met Vriendennieuws nieuwe stijl hopen in te gaan nemen. Daarnaast stellen wij ons voor onze leden nauwer bij het gehele Blijdorp-gebeuren te betrekken door in Blijdorp gehouden diersoorten maar ook in de Rotterdamse Diergaarde werkzame mensen nader aan u voor te stellen.

Om op langere termijn verzekerd te zijn van voldoende kopij zijn inmiddels besprekingen gevoerd met de heer J. Klapwijk, de opvolger van de heer Van Zwieten als Hoofd Voorlichting van Blijdorp en vertegenwoordigers van de Rondleidersgroep, die in Blijdorp zeer actief bezig is en daarbij ter informatie aan alle rondleiders maandelijks een lezenswaardige Nieuwsbrief met

actuele gegevens over Blijddorp produceert. In onderling overleg is afgesproken, dat de Vrienden en Rondleiders wederzijds uit deze Nieuwsbrief en Vriendennieuws kunnen putten voor hun uitgaven, hetgeen een logische en plezierige samenwerking belooft te worden tussen twee groepen vrijwilligers, die ieder op hun eigen wijze trachten Diergaarde Blijddorp te ondersteunen.

Van al deze ideeën vindt u in dit nummer nog maar een beperkt gedeelte gerealiseerd, maar voor de verdere ontwikkeling van Vriendennieuws horen we natuurlijk ook graag uw ideeën en gedachten.

Bovendien betekent Vriendennieuws in zijn nieuwe opzet hogere druk- en verzendkosten, die we hopen flink te kunnen drukken door het opnemen van advertenties. U steunt uw vereniging door mogelijke adverteerders attent te maken op deze mogelijkheid dan wel door de adressen van mogelijk geïnteresseerde bedrijven door te geven aan ons redactie-adres.

Ook uw ideeën en/of suggesties met betrekking tot Vriendennieuws worden op het redactie-adres met veel belangstelling tegemoet gezien, evenals uw zwart-wit foto's die eventueel in aanmerking zouden kunnen komen voor plaatsing in Vriendennieuws!

ALGEMENE LEDENVERGADERING op 3 MEI 1986

Hierbij nodigen wij alle leden uit tot het bijwonen van de jaarlijkse algemene ledenvergadering op zaterdag 3 mei a.s. in de aula van de Wolfert van Borselenscholengemeenschap (tegenover de ingang van Diergaarde Blijddorp).

Toegang tot de aula wordt op 3 mei 1986 verleend op vertoon van uw lidmaatschapskaart 1986.

PROGRAMMA

10.00 uur Algemene ledenvergadering

Agenda:

1. Opening door de voorzitter.
2. Notulen ledenvergaderingen d.d. 27 april en 8 november 1985.
Deze notulen zullen op telefonische aanvraag worden toegezonden (tel. 665279) en zijn ook op de vergadering aanwezig.
3. Jaarverslag van de secretaris-penningmeester.

4. Verslag en benoeming kascommissie.
5. Verslag excursies en vaststelling doel voor het komend najaar.
6. Verslag Promotiewerkzaamheden.
7. Bestuursverkiezing. Aftredend volgens rooster zijn de heer B. Swaep en mevrouw C. Berger. Beiden hebben zich herkiesbaar gesteld. Namen van eventuele tegenkandidaten dienen minimaal 28 dagen vóór de ledenvergadering bij het bestuur te worden ingediend en wel schriftelijk door 25 of meer gewone leden.
8. Vaststelling contributie 1987. Het bestuur stelt voor de jaarlijkse minimumcontributie te handhaven op f 25,--.
9. Geschenken.
10. Goedkeuring Huishoudelijk Reglement. Een exemplaar van het concept wordt u op telefonische aanvraag toegezonden (tel. 665279) maar ook tijdens de vergadering zullen voldoende exemplaren voor de leden aanwezig zijn.
11. Rondvraag. Wij verzoeken u dringend eventuele vragen 14 dagen tevoren schriftelijk bij het bestuur in te dienen, een en ander om de behandeling daarvan zo vlot mogelijk te laten verlopen.
12. Sluiting.

11.30 uur Lezing met dia's door Dr. Heuthorst, als directeur verbonden aan de Dierenbescherming, Afdeling Rotterdam, over het gehele asielsebeuren.

13.00 uur Gezamenlijke lunch in het Tropencafé van Diergaarde Blijddorp bestaande uit: crèmesoep met soepstengel, kaassoufflé, 2 belegde broodjes en naar keuze twee koppen koffie of thee.
Indien u aan deze lunch wilt deelnemen, gelieve u vóór 24 april 1986 f 12,50 per persoon over te maken op giro 1357803 t.n.v. Penningmeester Vereniging Vrienden van Blijddorp te Rotterdam onder vermelding van "Lunch".

14.30 uur Vrij bezoek aan Diergaarde Blijddorp.

NIEUWE STATUTEN

Nadat op 8 november 1985 tijdens een bijzondere ledenvergadering het concept van de nieuwe statuten van onze vereniging uitvoerig was besproken zijn de nieuwe statuten van de Vereniging Vrienden van Blijdorp op 10 december 1985 bij de notaris gepasseerd. Deze nieuwe statuten zijn beduidend omvangrijker dan de oude, en het verzenden daarvan aan alle leden zou een forse financiële aderlating betekenen. Dat neemt niet weg, dat uiteraard alle leden die daar belangstelling voor hebben, in het bezit van deze statuten zullen worden gesteld. Tijdens de ledenvergadering op 3 mei a.s. zullen voldoende exemplaren voor geïnteresseerden aanwezig zijn. Voor hen, die de jaarvergadering niet zullen bijwonen, volstaat een kort verzoek aan het secretariaat, hetzij schriftelijk (Schepenstraat 71, 3039 NC Rotterdam) dan wel telefonisch (010 - 665279).

VOORJAARSEXCURSIE OP 26 APRIL NAAR DORTMUND

Hierbij nodigen wij alle leden van onze vereniging uit tot deelname aan de excursie naar de dierentuin in de Duitse stad Dortmund op 26 april 1986. Wij vertrekken op zaterdag 26 april a.s. om 7.30 uur van de Conradstraat bij het Centraal Station te Rotterdam. Onderweg wordt u door de vereniging een kopje koffie aangeboden en op de terugreis wordt u in de gelegenheid gesteld een diner te gebruiken. Het verwachte tijdstip van terugkeer in Rotterdam is ca. 22.30 uur.

In de dierentuin bestaat de mogelijkheid om (op eigen gelegenheid) een lunch te gebruiken. Om tijd en geld uit te sparen kunt u natuurlijk ook zelf een lunchpakketje meenemen.

De prijs voor deze excursie bedraagt f 40,-- voor leden van onze vereniging en f 45,-- voor introducées. In deze bedragen zijn begrepen de busreis Rotterdam-Dortmund v.v., het kopje koffie onderweg, de toegang tot de dierentuin van Dortmund en de fooi voor de buschauffeur.

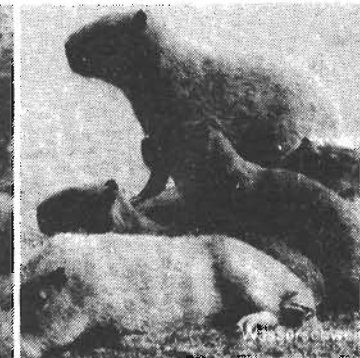
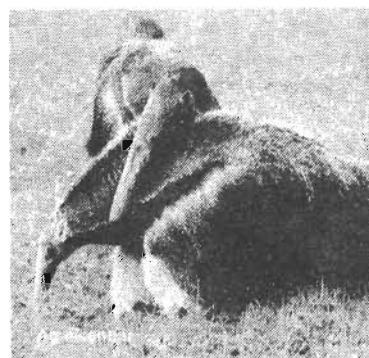
U kunt zich voor deze reis aanmelden door overschrijving van het verschuldigde bedrag naar postrekeningnummer 2071059 t.n.v. Vereniging Vrienden van Blijdorp, Afdeling Excursie, Kortedreef 48, 3075 GR Rotterdam onder vermelding van "Reis Dortmund 1986". De giro-overschrijvingen dienen uiterlijk 19 april 1986

te zijn ontvangen. Mocht het in verband met de beschikbare ruimte in de bussen noodzakelijk blijken, dan zullen de aanmeldingen in volgorde van ontvangst worden behandeld. Indien u zich dus wilt verzekeren van de mogelijkheid tot deelname aan deze excursie is snelle overmaking van het verschuldigde bedrag aan te bevelen.

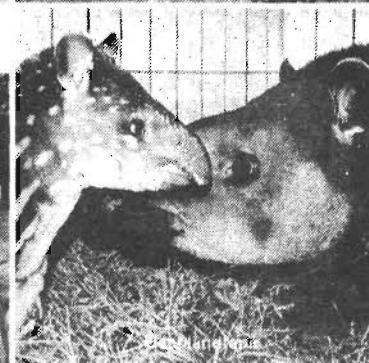
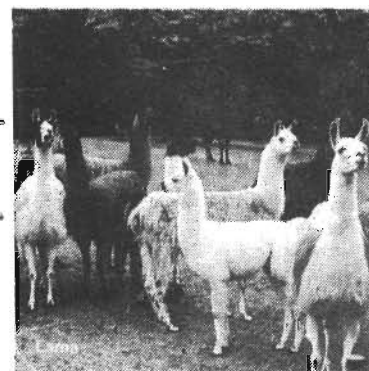
In verband met de scherpe prijscalculatie voor deze excursie is het helaas niet mogelijk het verschuldigde excursiebedrag te restitueren voor afmeldingen die later dan 23 april a.s. zijn ontvangen.

Indien u in de dierentuin van Dortmund een lunch wilt gebruiken of eventueel souvenirs wilt kopen, dient u zelf van te voren voor Duits geld te zorgen, aangezien hiervoor aan de grens geen gelegenheid zal bestaan.

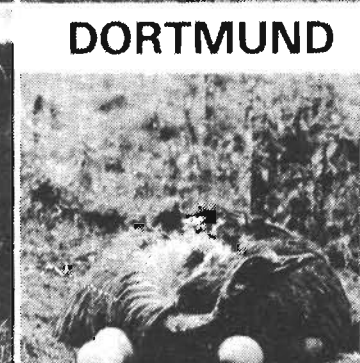
Voor deze reis moet u beschikken over een geldig paspoort, een paspoort, dat nog geen vijf jaar is verlopen, of een geldige toeristenkaart. Zonder paspoort of toeristenkaart kunt u niet mee!

TIERPARK

Südamerika

DORTMUND

De Dortmundse dierentuin werd pas in 1953 geopend op 11 hectare grond waarop aanvankelijk uitsluitend Europese diersoorten te bewonderen waren. Inmiddels is de dierentuin uitgegroeid tot 28 hectare met zo'n 1500 dieren in meer dan 300 soorten, waaronder vele exotische. De dierentuin wordt gekenmerkt door het vele groen, ten dele in de vorm van bos met oude bomen, bloeiende rhododendron- en azaleahagen, groene weiden en ruim bemeten dierenverblijven. Grote, voor het publiek toegankelijke gebouwen ontbreken, uitgezonderd een modern gebouw voor grote katachtigen, zodat we op 26 april wel tenminste droog weer moeten hebben.

De Zoo in Dortmund is gespecialiseerd in enkele Zuidamerikaanse diersoorten, te weten manenwolven en vooral Grote miereneters, voor welke soort men hier het internationale stamboek bijhoudt. Eveneens zeer de moeite waard zijn vele fraaie verblijven voor diverse hoefdieren als gemzen, paardantilopen, diverse herten, het zeeleeuwenbasin, de Afrika-steppe en de voliëres voor allerlei zelden getoonde Europese vogels als auerhoenders, hazelhoenders en sneeuwhoenders. Andere zeldzaamheden die u in Dortmund kunt bewonderen zijn kaalkopbissen, witkopzeearënden, wolapen, Falklandbooteenden, Chinese panters, nevelpanters, sitatunga's, reuzenreigers, hyenahonden, Berberleeuwen, zilvergibbons en Maleise tapirs. Al met al zeker een reis waard!

JAARVERSLAG OVER 1985 VAN DE SECRETARIS-PENNINGMEESTER

Begonnen we dit jaar met "slechts" 2324 leden en haakten er 130 mensen af om merendeels financiële redenen, er kwamen er ook 522 bij, zodat 1986 start met 2726 leden. Het streven is om dit jaar de 3000 leden-grens te benaderen, waarvoor een klein maar dapper Promotieteam zijn uiterste best doet. Ook via het vernieuwde Vriendennieuws wordt u elke keer in de gelegenheid gesteld een nieuw lid op te geven, middels de achterin afgedrukte aanmeldingskaart.

Zoals u ongetwijfeld zult weten is de bouw van het verblijf voor Ramon en het opknappen van de olifantendames-verblijven weliswaar in 1985 gestart maar nog niet opgeleverd, waardoor vorig jaar géén en dit jaar een - zeg maar - dubbel geschenk aangeboden wordt. Hierdoor werd en wordt het bedrag aan rente natuurlijk zeer beïnvloed.

Door de geste van het Noorder Dierenpark in Emmen ons geen entree te laten betalen hielden we dit jaar ca. 1.500 gulden over aan de voorjaarsexcursie, welk bedrag overeenkomstig de wens van de Algemene Leden Vergadering aan het fonds is toegevoegd.

De verkoop van artikelen heeft in het afgelopen jaar zo'n vlucht genomen, dat het gedurende de zomervakantie moeite gekost heeft in de kiosk nog enige sortering te bieden. Dankzij de inzet van het bovengenoemde Promotieteam is dit echter toch steeds gelukt en hebben we na de Femina ook nog munt kunnen slaan uit de herfstvakantie, terwijl u ons nu in de weekends tot Pasen op de tentoonstelling "Voortplanting" kunt vinden.

De aktie "Ramon" leverde een respons op van ca. 40% van onze leden. Een proef met 500 abonenthouders van Blijdorp leverde slechts 50 reacties op, zodat hierop in de toekomst niet verder doorgegaan zal worden.

De gemiddelde leden-bijdrage voor deze aktie was 25 gulden, maar ongeveer honderd mensen droegen f 50,-- of meer bij aan deze eerste extra aktie.

Doordat het Vriendennieuws in het afgelopen jaar een paar maal dikker was en bovendien de acceptgiro's voor zowel contributie als aktie gecombineerd werden verzonden en dus meewogen voor de PTT, zijn deze kosten hoger uitgevallen dan werd begroot. De kosten voor de acceptgiro's en voor de aktie "Ramon" zijn daardoor echter lager.

Voor het komende jaar zal in Vriendennieuws mede op verzoek van de leden uitgebreider worden ingegaan op gebeurtenissen in Blijdorp en in andere dierentuinen, waardoor de daaraan verbonden kosten aanzienlijk zullen stijgen. Hoewel mede hiervoor de minimum-contributie is verhoogd, zullen we trachten deze kostenstijging zoveel mogelijk door advertenties te compenseren. Indien u zelf wilt adverteren of wellicht relaties weet, die hiervoor eventueel benaderd kunnen worden, geeft u dit dan op aan het redactie-adres; hierdoor zullen de kosten lager worden en de fondsen groeien.

De administratie van de promotie-activiteiten, de voorbereidingen voor de statutenwijziging en de invoering van het ledenbestand in de computer hebben deze kostenpost dit jaar hoger doen uitvallen. Voor de promotie van onze vereniging moest de kiosk in Blijdorp enigszins worden aangepast om enerzijds het te verkopen artikel tot zijn recht te laten komen en anderzijds de medewerkers te beschermen tegen al te barre weersomstandigheden. Ook voor de Femina hebben wij dit jaar een permanente eigen stand gebouwd, zodat de hoge kosten, die anders jaarlijks terug keren, nu slechts éénmalig zijn.

VERBLIJF RAMON

1 oktober jl. ging de eerste paal voor het nieuwe verblijf van olifantstier Ramon de grond in. Ramon is dringend aan een andere behuizing toe: de deuropening van z'n huidige verblijf is zo laag dat hij slechts met geknikte knieën er doorheen kan. Het hok is te klein en in slechte staat van onderhoud. Bovendien is de lieveling van menig bezoeker nauwelijks zichtbaar. Opbrengsten uit de actie "Drie Ton voor Ramon" en een gift van de Vereniging Vrienden van Blijdorp maken de bouw van de nieuwe herevleugel mogelijk.

Dhr. Leerkotte, hoofd Technische Dienst, maakte ons tijdens een metbouwtekeningen verluchtigd betoog duidelijk dat er nogal wat bij komt kijken, voordat er ook maar een spade de grond in gaat.

Probleem no. 1 is het ruimtegebrek. De plaats van het olifantenperk, stal en bezoekerspad ligt vast, men wil per sé niet aan het grondplan van architect van Ravesteijn tornen.

Diezelfde traditietrouw maakt het onmogelijk zo maar een kubus aan het huidige verblijf van Ramon vast te bouwen. In de hele tuin is vrijwel geen rechte lijn te vinden, in de romantische visie van van Ravesteijn waren rechte lijnen taboe. Het uiteindelijke ontwerp van architect Dick Schiesser (hij ontwierp bijvoorbeeld ook de Tropenkassen) voldoet aan de welstandseisen. De buitenmuur van het verblijf buigt mee met de ronding van het buitenperk. Zo is een typisch "Ravesteijnsiaanse welving" ontstaan.

Door het wombatverblijf en een opbergruimte weg te breken en deels op het voetgangerspad te gaan bouwen, heeft men de ruimte gevonden voor een bijna twee keer zo groot verblijf, een kleine 40 m².

Ander probleem is de toestand van de riolering onder het dikhuidenhuis. Het komt er simpel gezegd op neer dat er geen riolering is. Die is al vele jaren geleden onherstelbaar kapotgegaan.

Het (wel)water waarmee de stallen worden schoongespoten, gaat nu afgevoerd worden richting de riolering in de kelders van het restaurant. De kilo's zand die de olifanten dagelijks mee naar binnen nemen, zouden al snel voor verstopping kunnen zorgen. Men voorkomt dit door het plaatsen van een zogenaamde zandvang, een diepe put waarin het zand bezinkt en van waaruit min of meer korrelvrij water doorstroomt.

Ook problematisch is de gevoeligheid voor rheuma bij olifanten. De kou die optrekt van de vloer is slecht voor hun poten. Daarom krijgt het verblijf van Ramon dezelfde speciale asfalttoplaag als in de huidige olifantenstallen ligt, dit isoleert veel beter dan beton. Het verblijf krijgt zelfs vloerverwarming, bestaande uit in kunstrubber gehulde verwarmingsdraden.

Het nieuwe verblijf van Ramon staat bol van de foefjes en vondsten. Omdat het hier om een geheel nieuw gebouw gaat, kan men fundamentele (ook letterlijk) verbeteringen doorvoeren. Wat voorbeelden: op het dak komt een afneembare lichtkoepel. Ramon is beter zichtbaar en in geval van operatie hoeft men niet meer een gat voor een takel te hakken. Ook zijn er aan de bewapening van de betonnen onderlaag vier ogen bevestigd. Moet de olifant gefixeerd worden, dan hakt men de ogen vrij. Na de operatie kan de asfalt topplaat eenvoudig hersteld worden.

Ramon krijgt een drinkgoot (de andere olifanten zijn wat dit betreft afhankelijk van de verzorgers). Een flotterinstallatie zorgt ervoor dat de goot wordt bijgevuld als de stier een slok neemt.

In de buitenmuur komt op ooghoogte een groot (1 mtr. diameter) rond raam. In dit raam het bekende 4 cm. dikke pantserglas. Nog meer licht en de bezoekers staan oog in oog met de beroemdste stier van Europa. De problemen met de stalen schuifdeuren en de toegangs(klap)deuren zullen definitief tot het verleden gaan behoren. Het systeem met de kettingen maakte een hels kabaal en vergde veel onderhoud. Men stapt nu over op een elektrisch aangedreven tandheugelstel-

sel, de raderen draaien fluisterend de deuren als het ware onder zich door. Bij de deuren voor het publiek is men uitgekomen op een soort warenhuisontsluiting. Eén deur ingang, één deur uitgang. Omdat de deuren dan nog maar één kant op hoeven te draaien, kan men een veel minder kwetsbaar soort scharnieren gebruiken. De deuren en een tussenpaneel zijn eenvoudig verwijderbaar voor het geval men met de zg. Machiriusladder naar binnen moet. Het wanddeel boven de deuren van de "personeelsingang" is wegklapbaar. Zo kunnen bezoekers de koeien simpel naar binnen.

Het slurf-hand contact tussen Ramon en publiek zal mogelijk blijven. De stalen pijpen (171 mm buitendiameter, 9 mm wanddikte) die Ramon van de bezoekers scheiden, staan 30 cm. uit elkaar. Het publiekshek staat op 2.25 mtr. van deze pijpen.

Men is momenteel in onderhandeling met een Duitse fabrikant over de betegeling van het verblijf. De bedoeling is dat deze betegeling een soort gestyleerd oerwoud, z'n oorspronkelijk woongebied, gaat voorstellen. Als de financiën het toelaten wordt misschien zelfs de hele dikhuidenvleugel in één keer betegeld.

Als laatste een opmerking over de geringe hoogte van de deuropeningen. Die geringe hoogte was een van de problemen die de bouw noodzakelijk maakte en men heeft uiteraard de gelegenheid te baat genomen deze hindernis radikaal uit de wereld te helpen. 2.75 meter hoog zijn de deuropeningen in z'n huidige verblijf. De verwachting is dat Ramon maximaal 3.25 mtr. hoog wordt. Daarom reiken de openingen in het nieuwe verblijf tot 3.30 mtr. boven vloernivo.

Inmiddels is het verblijf helemaal dicht en binnenkort zal het feestelijk geopend worden.

(Overgenomen uit: De Nieuwsbrief voor Rondleiders)

CHINESE KROKODILSTAART-HAGEDIS (Shinisaurus crocodilurus)

Blijdorp heeft sinds kort als eerste tuin in Nederland vier van deze hagedissen in de kollektie. Deze hagedissensoort is pas in 1928 door professor Shin in de chinese provincie Kwangsi ontdekt. De dieren leven daar in een vrij onbegaanbare omgeving dicht bij het water. Bij gevaar vluchten ze ook meteen het water in. Ze leven voornamelijk van waterkreeftjes, kleine visjes en insecten. In de paar tuinen die ze hebben doen ze het overigens goed op een menu van regenwormen,

krekels en ééndagsmuizen.

Het bijzondere van deze hagedissen is het feit, dat ze relatief koel gehouden moeten worden. Het beste is een landtemperatuur van 20 tot 22°C en een watertemperatuur van 16 tot 18°C. De verwantschap van de soort is lang een raadsel geweest. Na een Amerikaans onderzoek wordt de soort nu samen met een Midden-Amerikaanse hagedis in een aparte familie geplaatst; de Xenosauridae. Deze familie kent twee onder-families: de Shinisaurinae met als enige soort de S. crocodilurus, en de Xenosaurinae met als enige soort de X. grandis. Het feit dat een Oost-Aziatische en een Midden-Amerikaanse soort aan elkaar verwant zijn is niet zo onwaarschijnlijk als het lijkt. Ook de Chinese- en de Mississippi alligators zijn naaste familieleden. Momenteel zitten de dieren in een speciaal gekreëerd "China-hoekje" naast de Chinese reuzensalamander.

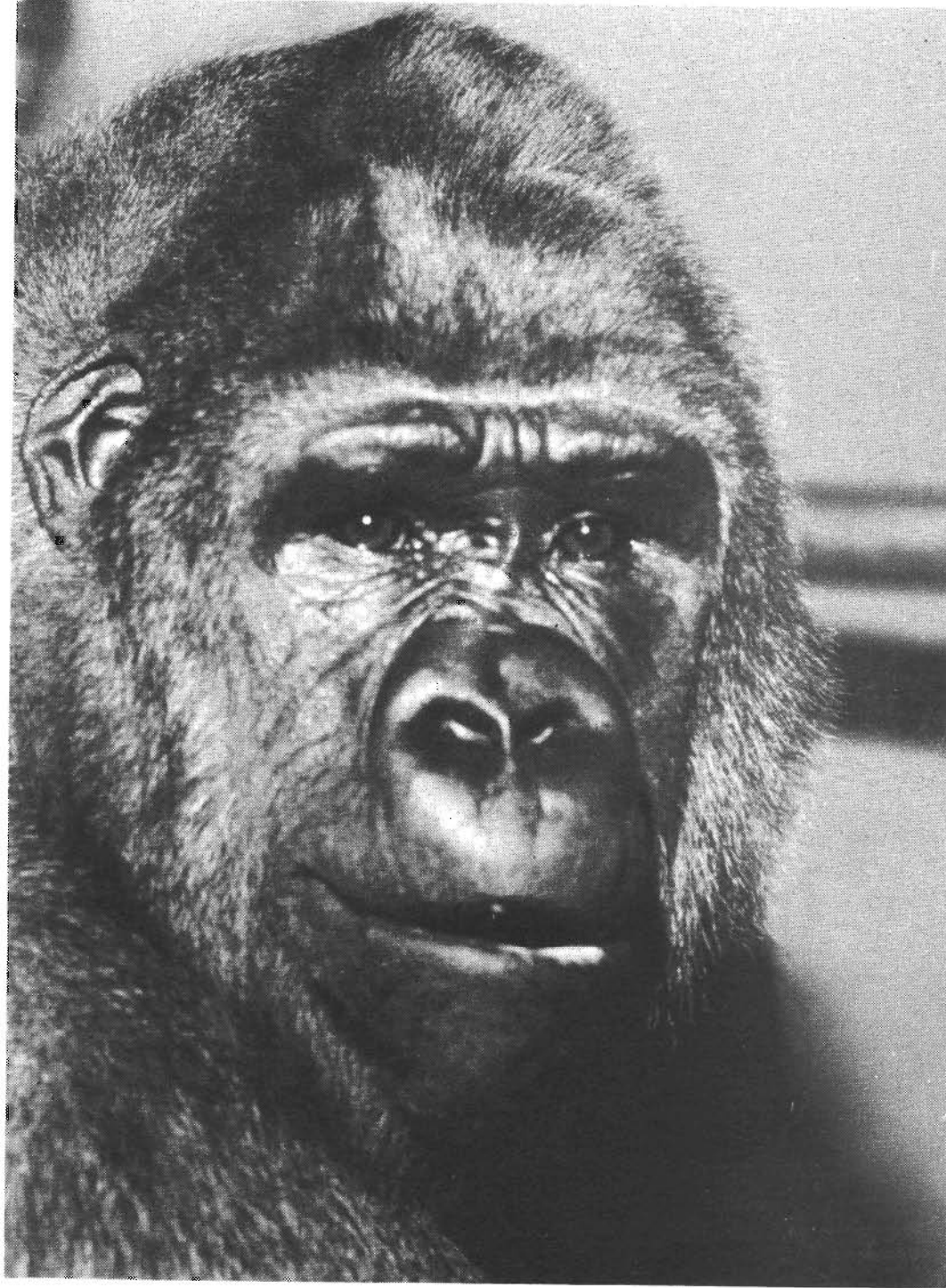
(Overgenomen uit: De Nieuwsbrief voor Rondleiders)

DIEREN IN 'T VIZIER

Door H. Hagen.

In dit eerste nummer van Vriendennieuws "Nieuwe stijl" is ons dier in 't vizier de gorilla. Natuurlijk herkende u de foto van Salomé, één van de bewoners van het gorillaverblijf in Blijdorp. Een verblijf dat zonder meer een trekpleister mag heten. Vaak vindt men er groepjes mensen voor de ramen, die geïnteresseerd het doen en laten volgen van dat groepje erachter. En er is altijd wel iets te zien! al is het alleen maar de machtige zilvergrijze rug van het dominante mannetje Ernst, die hij trouwens vaak genoeg aan zijn publiek laat zien. Ook het uitbundige spel, compleet met achtervolgingen, van de jongere leden van de groep is het bekijken meer dan waard.

De gorilla-groep in Blijdorp "functioneert" goed of, laten we het anders zeggen, de dieren hebben het naar hun zin. Dit blijkt o.a. uit het regelmatige geboortecijfer van de afgelopen jaren. In de laatste vijf jaar bleven er acht jongen in leven. Een teleurstelling daarbij is toch wel dat tot oktober vorig jaar er maar één door de moeder was grootgebracht, namelijk Xara met haar dochter Xerna. Ook Xara's jongste telg, een jongetje (Xabier), dat in oktober geboren

Salomé 1974

werd, is tot nu toe goed door haar verzorgd. Het is
bewonderenswaardig hoe Xara met haar toch niet geringe
handicap, zich een perfecte moeder toont. Dat het ook
anders kan lopen, bleek eind oktober, toen Salomé van
een jong beviel. Zij had al vier "spruiten" (Gina,
Gino, Artis en Makassi), maar voor geen van deze vier
had zij zich een toegewijde moeder getoond. En ook dit
jong leek haar niet te interesseren. Xara en Xabier
werden bij haar geplaatst, misschien dat het goede
voorbeeld aanstekelijk zou werken! Helaas, dat was
niet het geval. Nadat ook de navelstreng een gevaar
werd (deze begon zich rond de baby te draaien), werd
besloten moeder en kind te scheiden. Wat nu? Verschil-
lende oplossingen kwamen ter sprake, maar de uitein-
delijke beslissing viel na een telefoongesprek met het
Sophia-kinderziekenhuis. Naar alle waarschijnlijkheid
had Salomé een "kraambedpsychose" en het advies was
de vader (in dit geval Ernst, dus) in te schakelen om
interesse voor de pasgeborene op te wekken bij de
onwillige moeder. Na dit advies werd besloten om dan
alle gorilla's bij elkaar te zetten.

Zo gezegd, zo gedaan. En ja hoor, op het moment dat
Salomé weer met haar jong herenigd werd, werden alle
gorilla's tot het verblijf toegelaten. Het resultaat
was verbluffend! Salomé pakte haar jong onmiddellijk
stevig vast en vanaf dat moment ging het uitstekend.
Een aantal dagen na de geboorte bemerkte men echter
dat de baby niet genoeg gelegenheid kreeg om melk te
drinken. Ook Salomé zag er niet al te best uit. Zij
verloor bloed en besloten werd haar onder narcose te
brengen en haar als dat nodig mocht zijn te opereren.
Terwijl Salomé in diepe slaap was, werd tevens van
de gelegenheid gebruik gemaakt om de baby te laten
drinken. Bij Salomé werd, behalve een rotte kies,
niets bijzonders gevonden. Moeder ontwaakte en werd
met haar kind herenigd. Al snel bleek echter weer,
dat Salomé Sabin (die naam had het jong gekregen) te
laag hield. Het kind kreeg geen kans om melk te
drinken. Daarop werd besloten moeder en kind definitief
te scheiden. De kleine is nu ondergebracht bij de
"creche" van mevrouw Winterswijk, waar ook de jongen
Makassi en Shiba zijn ondergebracht. Alles loopt voor-
treffelijk, Sabin is al in gewicht toegenomen en Sa-
lomé gedraagt zich als vanouds.

Zoals u ziet komt er heel wat voor kijken een groep gorilla's zo "natuurlijk" mogelijk te laten gedijen. Er zijn tussen de groep in Blijdorp en die van in het wild levende dieren aardig wat punten van overeenkomst te vinden.

Over het algemeen wist men tot voor een tiental jaren geleden zeer weinig over deze aan ons zo verwante dieren, die in Afrika leven. Men onderscheidt drie ondersoorten; de laaglandgorilla (*Gorilla gorilla gorilla*), de oostelijke laaglandgorilla (*Gorilla gorilla graueri*) en de berggorilla (*Gorilla gorilla berengei*). De groep in Blijdorp behoort tot de eerste ondersoort. Tegen het einde van de vorige eeuw werden voor het eerst twee levende gorilla's naar Europa gebracht. De één leefde dertien, de ander zeventien dagen! De "diermagazijnen" van toen hadden absoluut niets weg van de modern en verantwoord ingerichte mensapenhuizen van nu. In het Aquarium van Berlijn, waar ook enige tijd een gorilla leefde, voedde men hem Weense of Frankfurter worstjes, boterhammen met rookvlees of kaas en tot slot een glas bier!

De laaglandgorilla's komen nog in redelijke aantallen (9.000 - 10.000) voor in het westelijk deel van Equatoriaal Afrika, de oostelijke laaglandgorilla telt nog 400 á 500 dieren, de berggorilla is een zeer sterk bedreigde diersoort ($\pm$ 240 dieren). Deze laatste groep leeft verspreid over enige wildparken in de berggebieden van Centraal Afrika. George en Kay Schaller waren de eersten die deze berggorilla's in het wild bestudeerden. Zij legden de basis voor een uitgebreide studie van deze unieke primaten, die tot op heden wordt voortgezet en die voorkomt dat deze diersoort uitsterft. Eén van de mensen, die ná de Schallers ontzettend veel en goed werk voor de berggorilla's heeft verricht is Dian Fossey. Een vrouw, die meer dan vijftien jaar werkelijk geleefd heeft tussen de gorilla's, die al die jaren een niet aflatende strijd heeft geleverd tegen de stropers (die de gorilla's bedreigden) en die afgelopen december door die stropers op brute wijze werd vermoord. In haar boek "Gorilla's in de mist" beschreef ze met veel liefde de dieren die zij jarenlang observeerde.

In 1967 stichtte zij het Karisoke-centrum in het Virungapark in Ruwanda. Bepaald veel medewerking had ze niet, want de beheerder van het park was totaal onverschillig voor de praktijken van de talloze stropers,

die de wildstand in het park niet ten goede kwamen. Dian had inheemsen in dienst genomen om haar te helpen bij het opsporen en observeren van de verschillende gorilla-groepen die over de berghellingen zwierven. Tijdens de eerste maanden van haar verblijf in het park leerde ze dat de groepen op zonnige dagen vredig lagen te eten en rusten, ondertussen zacht boerende geluiden makend, als teken van tevredenheid. Daaruit leerden de onderzoekers dezelfde geluiden te maken om contact te krijgen met zo'n groep. Heel vaak zaten de onderzoekers temidden van een groep gorilla's en deden ijverig mee met deze boer-aria's! De meeste groepen leerden Dian Fossey en haar helpers zó goed kennen, dat hun aanwezigheid binnen de groep geduld werd en vaak uitgenodigd werd tot meedoen met eten, spelen, enz. Vooral deze bevindingen hielpen de gorilla van zijn agressieve imago (King-Kong bijv.) af. Het beeld veranderde in dat van een groep vredig samenlevende dieren, die een hechte onderlinge band hebben. Eén punt verbaasde de onderzoekers toch wel. Dat binnen deze groepen soms infanticide (kindermoord) voorkwam, ontdekte Dian Fossey tijdens haar studie. De kindermoord vindt plaats als een vrouwtje met jong van de ene groep naar de andere migreert. Het dominante mannetje zal het jong doden, om zijn bloedlijn te behouden en zo snel mogelijk voort te zetten. Immers, het vrouwtje zal over het algemeen, in verwachting raken, zodra zij geen jong meer heeft om te zogen. Met in het achterhoofd deze bevindingen van Dian Fossey is men in Blijdorp te werk gegaan, toen van het gesloten dierenpark Wassenaar een jong gorilla-mannetje, Yaoendé, naar Blijdorp kwam. Dit twee en een half jaar oude dier zou door Ernst als een bedreiging gezien kunnen worden. Vandaar dat besloten werd Yaoendé (voorlopig) niet binnen de groep te plaatsen. Een groep, die in onze tuin op een warme belangstelling mag rekenen en die, als de zon het toelaat, binnenkort in het buitenverblijf weer voor het nodige spektakel zal zorgen.

MEERDAAGSE EXCURSIE NAAR BERLIJN

Zoals wij u in vorige nummers van Vriendennieuws al mededeelden wordt er gewerkt aan de organisatie van een vijfdaagse reis naar Berlijn. Het lag in de bedoeling u in het eerste Vriendennieuws van 1986 volledig te informeren over deze reis, zodat geïnteresseerden zich naar aanleiding daarvan zouden kunnen aanmelden.

Helaas is de organisatie van de Berlijn-reis op het moment dat de kopij van deze Vriendennieuws naar de drukker moet nog niet geheel rond, zodat een duidelijke convocatie thans niet mogelijk is.

In verband hiermee zullen diegenen, die vorig jaar schriftelijk hebben laten blijken geïnteresseerd te zijn in deelname aan een reis naar Berlijn, te zijner tijd een afzonderlijke convocatie ontvangen.

Als u eventueel ook aan deze reis, die gepland is van woensdag 28 mei tot en met zondag 1 juni 1986 zou willen deelnemen en u daarvoor vorig jaar geen schriftelijk berichtje hebt gestuurd, verzoeken wij u alsnog een briefkaartje te sturen aan het redactieadres van Vriendennieuws, Roemer Visscherstraat 118, 3132 EV Vlaardingen.

Voor alle duidelijkheid nogmaals: er komt dus geen algemene convocatie voor de Berlijn-reis; slechts zij, die schriftelijk blijf hebben gegeven van hun interesse zullen binnenkort hierover nadere informatie ontvangen.

UIT DE VRIENDENKIOSK

U kent vast en zeker een deel er van, onze eigen verenigingsartikelen, voorzien van het olifanten-embleem. Ook per post kunt u deze bestellen en wel tegen de volgende prijzen, die inclusief de verzendkosten zijn:

Embleemstickers per 10	f	4,--
"love"-stickers per 5		3,50
lepeltje (new plated) per stuk		6,25
set 3 verschillende kerstkaarten per 2		3,75
ansichtkaart Verenigingsgeschenken per 5		4,--
ansichtkaart Irma en Bernhardine per 5		4,--
vlaggom (rond) per 2		5,75
plastic onderzetters per 6		7,--
T.shirt maat 104 of 128 per stuk		14,50
T.shirt maat 140 of 164 per stuk		15,50
T.shirt Medium, Large of X-large per stuk		17,50
Linnen hengseltas per stuk		7,50
Boekje oude diergaarde per stuk		20,--

Binnenkort zijn leverbaar:

Ballpoint per 3	4,25
Oplegger (15 cm) per stuk	10,--
Vrachtauto per stuk	8,--
Safariwagen per stuk	6,--

Bovenstaande artikelen kunt u bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag naar girorekening 2110706 t.n.v. Vereniging Vrienden van Blijdorp te

Rotterdam. Na ontvangst daarvan zullen de gewenste artikelen u zo spoedig mogelijk per post worden toegezonden. In verband met de porto- en verpakingskosten kunnen de kleinere artikelen uitsluitend per de genoemde aantallen (of veelvoud daarvan) worden besteld. Vermeldt u wel duidelijk op uw overschrijving welke artikelen in welke aantallen u wenst te ontvangen?

Het zal u duidelijk zijn, dat u alle genoemde artikelen wel per stuk en tegen een wat lagere prijs in onze eigen kiosk in Blijdorp kunt kopen.

CONTRIBUTIEBETALING 1986

De contributiebetalingen voor het verenigingsjaar 1986 verlopen zeer voorspoedig. Dat neemt niet weg, dat er nog wel enige tientallen leden zijn van wie de bijdrage voor dit jaar nog niet is ontvangen. Als u twijfelt, of u wellicht over het hoofd heeft gezien uw contributie van minimaal f 25,-- over te maken, wilt u dan eens in uw administratie nazien of er inderdaad sprake van een (gemakkelijk te herstellen) verzuim is? Het bespaart de vereniging veel extra kosten voor het verzenden van herinneringen.

LEZING OP ZONDAG 13 APRIL 1986

Op zondag 13 april a.s. organiseert Diergaarde Blijdorp voor de Vrienden weer een lezing in het Diergaarderestaurant. Dit keer zal de heer G. Visser een verhandeling houden over het houden van en vooral het fokken met reptielen en amfibieën in Blijdorp. Vele interessante dia's illustreren het verhaal, dat een boeiend verslag belooft te worden over de vele ups en downs die gepaard gaan met de pogingen om deze dieren in gevangenschap op zo goed mogelijke wijze onder te brengen, te verzorgen en te kweken.

Aanvang: 11.00 uur

Noteert u de 13e april gelijk in uw agenda?

PROMOTIEWERK

Ons kleine, maar o zo actieve groepje promotiewerkers kan nog wel wat uitbreiding gebruiken. Als u af en toe eens wat tijd over hebt die u in dienst van de Vereniging zou willen stellen, neemt u dan contact op met de heer A.M. Bos, telefoon 665279, die u nader kan in-

formeren over de wijze waarop u uw vereniging kunt helpen.

Vanaf Pasen is onze eigen kiosk vlak achter de toegangspoorten van Diergaarde Blijdorp weer elk weekend geopend en gedurende de gehele schoolvacanties eveneens. Verder treft u ons promotieteam op 30 maart a.s. aan in de speeltuin Charlois, op 9 en 10 mei op de Braderie Hoogstraat, in september op het Festival Overschie en in oktober op de beurs Femina in Ahoy.

BLIJDORP-PAASLUNCH

Het wordt zo langzamerhand traditie, dat het Blijdorprestaurant tijdens de feestdagen een feestmaaltijd organiseert.

Voor Pasen staat er een Paaslunch op het programma met het volgende menu:

Drie halve eieren gevuld met krab-garnalen-gerookte zalm

Heldere groentensoep
Kalfsbiefstuk met asperges en witte wijnsaus
Diverse groenten, wafelaardappels/gekookte parijsese aardappelen

Chipolata pudding, marasquinsaus
Koffie

De kosten voor deze paaslunch bedragen f 42,-- per persoon. Nadere informatie en reserveringen zijn te verkrijgen bij Diergaarde Blijdorp, tel. 654333.

VRIENDENNIEUWS IS EEN UITGAVE VAN DE VERENIGING

VRIENDEN VAN BLIJDORP EN VERSCHIJNT TEN MINSTE

VIER MAAL PER JAAR

De verenigingscontributie bedraagt minimaal f 25,-- per jaar.

De vereniging telde op 1 januari 1986 2726 leden

Verenigings-
secretariaat

A.M. Bos
Schepenstraat 71
3039 NC Rotterdam

Redactieadres
Vriendennieuws

A. Noordermeer
Roemer Visscherstraat 118
3132 EV Vlaardingen

Afdeling Reizen

mevrouw C. Berger-Kindt
Kortedreef 48
3075 GR Rotterdam

Vereniging Vrienden van Blijdorp
Rotterdam

Ondergetekende,

naam: _____ voorletters: _____

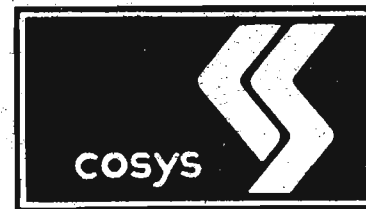
adres: _____ giro/banknr.: _____

postcode: _____ woonpl.: _____ geb.dat.: _____

ondersteunt de doelstellingen van de Vereniging Vrienden van Blijdorp en geeft zich hierbij op als lid van deze vereniging.

(datum)

(handtekening)

- ★ **Automatiserings
adviezen**
- ★ **Systeem-ontwikkeling**
- ★ **Administratieve
dienstverlening**

Postzegel
hoeft niet.
Mag wel.

Vereniging Vrienden van Blijdorp

Antwoordnummer 3144
3000 WB ROTTERDAM

COSYS BERGEN OP ZOOM B.V.
St. Josephstraat 65-67
4611 MK Bergen op Zoom
tel. 01640-53150

INTERNATIONAAL ADRESSENBUREAU-POSTALE VERWERKING
DIRECT MAIL-VERWERKING/BEHEER ADRESSENBESTANDEN

- **BEELDSCHERMVERWERKING**
- **MINIMAAL 700.000 ADRESSEN ON LINE**
- **TWEE PRINTERS**

- **ADRESSENLEVERING OP TAPE OF DISCETTE**
- **SNELLE VERWERKINGSTIJDEN**
- **GEAVANCEERDE PROGRAMMATUUR**

Kantoor: Kipstraat 37
3011 RS Rotterdam

Expeditie: Mariniershof 36
3011 RS Rotterdam

Telefoon: 14 69 77
Telex: 25555